



# Günlük Hayatımızdaki Ekonomi

Prof. Dr. Zekeriya Mızrak [ *Necmettin Erbakan Üniversitesi İktisat Bölümü*

**Ekonomi günlük hayatta sıkça duyduğumuz ve kullandığımız bir kavram. Konuşma dilinde bireylerin günlük yaşamlarını etkileyen parayla ilgili unsurların ortak ifadesi olduğu düşünülür. Ancak bir bilim dalı olarak ekonomi yani iktisat daha kapsamlı bir kavram.**

...

**Elimizdeki  
belli bir miktar parayı  
tarımda kullanıp  
domates mi üreteceğiz  
sanayide kullanıp  
makine mi üreteceğiz?**

## Ekonominin Temeli: İnsanların İhtiyaçları

Sabah kahvaltıda yediğimiz peynir, soğuktan korunmak için giydiğimiz palto, boş vakitlerimizde gittiğimiz sinema, belirli aralıklarla uğradığımız kuaför gibi birçok malın ve hizmetin üretimi insanların ihtiyaçlarını karşılamak, daha iyi koşullarda ve mutlu şekilde yaşamalarını sağlamaya yönelik. Bu mal ve hizmetlere duyulan ihtiyaç ile bunlar üretilirken kullanılan emek ve sermaye gibi araçların sınırlı olması ekonominin ana konusunu oluşturuyor.

## Her Seçimin Bir Maliyeti Var

Toplumun elindeki kaynaklar sınırlı yani tükenebilir olduğundan bu kaynakların nasıl kullanılacağıyla ilgili bir tercih ve bir öncelik sıralaması yapmak gerekiyor. Örneğin elimizdeki belli bir miktar parayı tarımda kullanıp domates mi üreteceğiz yoksa sanayide kullanıp makine mi üreteceğiz?

Alternatifler arasında bir tercih yaptığımızda diğer alternatiflerden vazgeçmiş oluruz. Örneğin okul ya da iş dışındaki boş zamanlarımızda tiyatroya gitmek ya da spor yapmak arasında kaldığımızı düşünelim. Tiyatroya gittiğimizde spor yapmaktan feragat ederiz. Yani seçeneklerden her biri aslında diğerinin alternatifidir.

Üretilen mallar ya da hizmetler tüketiciler tarafından alındığında ve tüketildiğinde üretimin yenilenmesi gerekir. Bu da üretimin devamlılığını sağlar.

## Ekonominin Temel Kavramlarının Gerçek Anlamlarını Biliyor musunuz?

### **Fiyat**

Tüketim insanların fizyolojik, biyolojik ve psikolojik ihtiyaçlarının sonucudur. Bu nedenle üreticiler de aynı zamanda birer tüketicidir.



Tükettiğimiz her malın ve hizmetin karşılığı fiyat olarak isimlendirilir. Bir malın ya da hizmetin fiyatının belirlenmesi (fiyatların oluşumu olarak isimlendirilir) ve fiyatındaki değişimler (fiyat hareketleri olarak isimlendirilir) takip edilen ekonomik göstergelerden biridir.

### **Gelir**

İhtiyaç duyduğumuz mallara ve hizmetlere ulaşabilmek için belli bir miktar gelire sahip olmamız gerekir. İnsanlar hayatlarını sürdürebilecekleri bir gelire sahip olmak için bir iş kolunda çalışır ve böylece üretime katkıda bulunur.



### **Tasarruf**

İnsanlar elde ettikleri gelirden ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra kalan kısmı ise gelecekte değişik amaçlarla değerlendirmek üzere biriktirebilirler. Bu değer tasarruf olarak isimlendirilir. Bir toplumda bireylerin yaptığı tasarrufun yüksek olması o ülkenin ekonomik kaynakları açısından olumludur.

### **Piyasa**

Üretilen malların ve hizmetlerin alıcılar ve satıcılar arasında para ile değiş tokuş edildiği alan piyasa olarak isimlendirilir. Pazardan bir kilogram elma satın aldığımızda, ücretini ödeyerek bir işçi çalıştırdığımızda, alışveriş merkezinden bir ayakkabı satın aldığımızda ya da otomobilimize sigorta yaptırdığımızda farklı piyasa türlerinde işlem yapmış oluruz.

# Gayri Safi Yurt İçi Hasıla ve Kişi Başı Milli Gelir

Bir ülkede yaşayan bütün bireylerin ürettiği tüm malların ve hizmetlerin parasal değeri o ülkenin “gayri safi yurt içi hasılasını (GSYH)” gösterir. Çoğunlukla “milli gelir” olarak bilinir.

Bir ülkede yıl içinde üretilen bütün mallar ve hizmetler (örneğin et, peynir, bisiklet, inşaat, araba, makine, eğitim hizmeti) yıl içindeki ortalama fiyatları ile çarpılır. Elde edilen toplam değer o ülkenin o yıla ait gayri safi yurt içi hasılasıdır.

Bir ülkenin “kişi başı milli geliri” toplam gelirinin (gayri safi yurt içi hasılanın) ülkede yaşayan kişi sayısına (nüfus) bölünmesi ile bulunur. Ülkelerin ekonomik özellikleri karşılaştırılırken bu kavramlardan sıkça yararlanır.

Günümüzde bilgiye dayalı, teknoloji tabanlı mal ve hizmet üretmek ülkelerin milli gelirini artırmada anahtar role sahip. Örneğin kullandığımız tek bir akıllı telefonun ya da bilgisayarın satış fiyatına kaç kilo patates, kaç adet bisiklet veya ayakkabı alınabileceğini düşünersek bu konunun önemini daha iyi kavrayabiliriz.

**Bir ülkede yıl içinde üretilen bütün mallar ve hizmetler yıl içindeki ortalama fiyatları ile çarpılır.**



## İyi Yetiştirilmiş İnsan

Bilgiyi üreten ve bilgiyi kullanıp üretim yapan insan kaynağı da bir beşeri sermaye olarak ekonominin bir ögesidir.

Her alanda iyi yetiştirilmiş bireylerden oluşan toplumların ülke olarak ekonomik sıralamalarda önde olduğu görülür. ■